

Tóth Rebeka

A horvátországi kisebbségi magyaroktatásról: a C modell az általános iskolákban

A Horvát Köztársaságban a nemzeti kisebbségeknek joguk van az anyanyelvű oktatáshoz és neveléshez. A nemzetiségi oktatás három modell alapján működhet: A, B és C modell szerint. A C modellben a horvát tannyelvű iskolákban választható tantárgy a magyar nyelv és kultúra. A tanulmány bemutatja a C modell tantervi hátterét, tantárgyi céljait, megvalósításuk lehetőségeit, a tanítók és a tanárok meghatározó szerepét és felelősségét. A következő fejezet egy kérdőíves kutatás eredményeit mutatja be. A kérdőíves kutatás célja a tanárok tapasztalatainak a vizsgálata volt a 2020-as alaptanterv célkitűzéseinek a megvalósíthatóságáról, továbbá a tanulók, a tananyagok és az óraszervezés jellemzőinek a felmérése. A vizsgálati kérdések főbb témakörei a következők voltak: a) a tanulócsoporthoz jellemzői és a magyar nyelv és kultúra tantárgy helyzete; b) a tanulás és a tanítás oktatási-nevelési céljainak a megvalósíthatósága (a magyar nyelv használata, magyar nyelvű szövegek és a magyar nyelvterület jellemzőinek a megismerése, kulturális nyitottság, nemzeti identitás, tananyagok és tankönyvek használata, tanítási módszerek); c) a magyar nyelv és kultúra tantárgy oktatásának a tapasztalatai. Az adatok azt mutatják, hogy a tanulócsoporthoz eltérő nyelvtudású diákok alkotják, a magyar nyelvet idegen nyelvként tanulóktól az anyanyelvű diákokig. A tanterv célkitűzései közül az irodalmi és a köznyelvi szövegek megismerése valósítható meg a legkisebb sikerrel, a nemzeti identitás erősítése és megőrzése pedig jól megteremthető. A tanulmány a magyar nyelv és kultúra tantárgy helyzetét és tanulócsoporthozait vizsgálta a horvátországi általános iskolákban a tanárok szemszögéből. A kutatás eredményei hozzájárulhatnak az oktatási folyamat többi résztvevőjének a kutatásához, a tantárgy és a tanulók sikerességének a növeléséhez.

Bevezetés

A Horvát Köztársaságban a 2021-es népszámlálási adatok (1) alapján a magyarság száma 10 315, ez a teljes lakosság 0,27%-a (1. táblázat). Legnagyobb számban Eszék-Baranya megyében, majd Vukovár-Szerém megyében, Belovár-Bilogora megyében és Tengermellék-Hegyvidék megyében, illetve Zágráb város területén élnek. Azok száma, akik magyar anyanyelvűnek vallották magukat, ennél is kevesebb, 7218 fő (a lakosság 0,19%-a).

1. táblázat

A magyarok lélekszámának és a magyar anyanyelvűek számának alakulása a 2011-es és a 2021-es népszámlálási időszakban (Republika Hrvatska, Državni zavod za statistiku)

2011		2011		2021		2021	
Magyarok száma	Százalékos arányuk	Magyar anyanyelvűek száma	Százalékos arányuk	Magyarok száma	Százalékos arányuk	Magyarok száma	Százalékos arányuk
14048	0,33	10231	0,24	10315	0,27	7218	0,19

Az asszimiláció, az országból való elvándorlás, az elöregedő társadalom mind hozzájárulnak a magyarság lélekszámának a csökkenéséhez (a két népszámlálás közt eltelt tíz év alatt 26,6%-os csökkenést tapasztalható). Emellett folyamatos a nyelvi asszimiláció, 2021-ben a magyar nemzetiségűek 70%-ának volt magyar az anyanyelve, 2011-ben viszont még 73%-ának (2).

A Horvát Köztársaságban a nemzeti kisebbségeknek joguk van az anyanyelvű oktatáshoz és neveléshez. Jogaik garantálását és kereteinek szabályozását három dokumentum tartalmazza:

- A Horvát Köztársaság alkotmánya (Ustav Republike Hrvatske 1990).
- Alkotmányerejű törvény a nemzeti kisebbségek jogairól (Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina NN 155/2002, [2532]). A törvény 11. cikkelye garantálja az anyanyelvű oktatás jogát az oktatás minden szintjén. 5. bekezdése kimondja, hogy ezen intézményekben is kötelező a horvát nyelv oktatása a vonatkozó tantervvel. 6. bekezdése pedig azt, hogy az ilyen intézményekben dolgozó pedagógusoknak írásban és szóban is kiválóan kell tudniuk a nemzeti kisebbség nyelvén (3).
- Törvény a nemzeti kisebbségek nyelvének és írásának oktatásáról (Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina 2000. NN 51/2000). E törvény 3. cikkelye kimondja, hogy a horvát nyelvű oktatási tagozattal rendelkező iskolai intézmény indítására megállapított létszámnál kisebb létszámmal is létesíthető nemzeti kisebbségi nyelvű és írásbeliségű iskolai intézmény (4).

A kisebbségi nyelveken történő oktatást egyéb dokumentumok is szabályozzák, ezekre a dolgozat terjedelmi okokból nem tér ki.

A horvát államban tehát biztosítottak a kisebbségi nyelven történő oktatás jogi keretei. A horvát és a magyar állam különböző pályázatokkal és programokkal is támogatja az oktatást. Mindezek ellenére a kisebbségi oktatásban részt vevők számának folyamatos csökkenéséről számol be Molnár Ljubić (2016: 145–148), aki a 2015/2016-os tanévig tekintette át a diákok létszámának a változását. Ezt a folyamatot különböző támogatási programokkal igyekeznek mérsékelni. Az anyanyelvű oktatás választását ösztönzi és jutalmazza a Horvátországi Magyar Pedagógusok Fórumának 2013-ban elindított beiskoláztatási programja. A program első évében az 1. osztályba iratkozó diákokat taneszközcsomaggal, a szüleiket pénzüsszeggel támogatta. Ezt 2014-ben az általános iskola 5. osztályára és a középiskola első osztályára is kiterjesztették. A Rákóczi Szövetség és a Bethlen Gábor Alapkezelő *Szülőföldön magyarul* programja minden tanévben egyszeri pénzübeli támogatással jutalmazza a magyar oktatási formákban tanuló diákokat. Csapó Nándor azonban kiemelte, hogy a támogatásokon kívül a tanulói létszám csökkenésének megállításához szükség van a magyar tanyelvű oktatás minőségének a javítására is (Csapó 2014: 85–89).

Az iskolák működéséhez egyéb állami támogatások is igényelhetők: a *Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih* nemzeti kisebbségek programjait célzó támogatás keretében például oktatási kiadványok kiadására, az általános és középiskolai pedagógusok, tanítók, tanárok, szakemberek és igazgatók szakmai fejlődését szolgáló kiadványokra, versenyekre, szemlékre és tanrenden kívüli szakkörök és foglalkozások kiadásaira, emléknapi szervezésére nyújt anyagi eszközöket. A két állam továbbá pénzügyi forrásokat biztosít a szakmai fejlődést, az intézmények fejlesztését, a kiadványok létrehozását célzó projektekhez is. A pályázatok pozitív elbírálása, a megítélt összeg nem jelent ugyan állandó és biztos forrást, de lehetőséget biztosít az intézmények számára.

Az oktatási modellek

A Horvát Szocialista Köztársaság Oktatási és Művelődési Titkársága által kinevezett szakbizottság 1969-ben dolgozta ki azt az oktatási modellt és iskolarendszert, amely a ma működő három kisebbségi oktatási modell alapja (Ćurković Major 2002: 20–21). A jelenleg Horvátországban létező három modell (5):

- A modell: kisebbségi tannyelvű iskolák, ahol a teljes oktatás anyanyelven folyik, a horvát nyelv kötelező tantárgy;
- B modell: két tannyelvű iskolák, ahol a természettudományos tantárgyak oktatása horvát nyelven, a társadalomtudományi tárgyaké anyanyelven történik;
- C modell: horvát tanítási nyelvű iskolák, ahol a nemzeti kisebbség nyelvének és kultúrájának ápolása – heti 2–5 órában – anyanyelven folyik a következőket integrálva a nyelv és kultúra tantárgyba: nyelv és irodalom, földrajz, történelem, zene és képzőművészet.

A 2023/2024-es tanévben a magyar nemzetiségi oktatásban nyolc általános iskola és egy középiskola működött az A, három általános iskola a B és 36 általános iskola, valamint két középiskola pedig a C modell szerint (6). A 2024/2025-ös tanév adatai még nem elérhetők. A dolgozat a C modell szerinti oktatás gyakorlati kérdéseit vizsgálja.

Az oktatás fontos eleme a szakmai fórum, a pedagógusok szakmai közösségének a működése. A szakmai közösség biztosíthatja, hogy a jogok, a kötelezettségek, az államok által nyújtott lehetőségek a gyakorlatban a leghatékonyabban valósulhassanak meg. Horvátországban 2001. október 16-án alakult meg a Horvátországi Magyar Pedagógusok Fóruma a horvátországi magyar tannyelven oktató pedagógusok kezdeményezésére. Alapcélkitűzésük a hivatalos honlapjukon olvasható: „képviselje tagságát a horvátországi magyar kisebbség oktatásában és nevelésében felmerülő problémák megoldásában. Támogatja és segíti a magyar anyanyelven történő oktatás és nevelés bővítését az óvodától a magas szintű oktatási intézményekig” (7). A Fórum tevékenységei között szerepel versenyek és szemlék szervezése a diákok számára, a pedagógusok számára pedig szakmai továbbképzések, szakelőadások és szakmai fórumok biztosítása.

A C modell alaptanterve (Curriculum)

A magyar nyelv és kultúra tantárgy tanterve 2020-ban született (közvetéve: Narodne Novine 83/2020). A tantárgy célját a következőképpen határozzák meg: „A tantárgy célja képessé tenni az általános iskolai, valamint a középiskolás tanulókat a magyar nyelven való önálló kommunikációra szóban és írásban egyaránt, beleértve minden nyelvi készséget: írás, olvasás, beszéd, hallásértés.” A tantervkészítők ismerik a C modellben tanuló csoportok jellemzőit: különböző előtudású, korú, nyelvi és kulturális háttérű, más-más motiváltságú diákok vesznek részt az oktatásban. Ezt szem előtt tartva fogalmazták meg eredménycéljaikat. Az ilyen körülmények között eredményesen alkalmazható tanterv elkészítése alapos szakmai megfontolást és jártasságot követel. A készítőket azt is kiemelik, hogy a nyelv és kultúra megőrzése a magyar kisebbség identitásának az alapfeltétele, és ez nemes és nehéz feladatot ró a tantárgyat oktatókra.

A tanterv az óraszámokat is figyelembe veszi, 105 órában határozza meg az általános iskolai és 70 órában a középiskolai keretet. A Curriculum tanítási és tanulási folyamat oktatási-nevelési céljait a következőképpen határozza meg:

- „A magyar nyelv önálló és helyes írásbeli és szóbeli használata különböző élethelyzetekben,
- a horvátországi és a magyarországi nyelvhasználati különbségek felismerése,
- a megfelelő nyelvi környezetben a megfelelő nyelvhasználat alkalmazása,
- a magyar nyelvű irodalmi és köznyelvi szövegek megismerése,
- a magyar nyelvterület történelmi és kulturális nevezetességeinek, valamint földrajzi, társadalmi és gazdasági jellemzőinek a megismerése,
- a kulturális sokféleség iránti pozitív viszony kialakítása, más népek és nemzetek kulturális értékeinek a befogadása és tisztelete iránti nyitottság erősítése, valamint a másság elfogadása,
- a nemzeti identitás erősítése, megőrzése.” (8)

A tantárgy a céljait három területen valósítja meg: nyelvi készségek, irodalom és kultúra. Az utóbbiba integrálja a történelemmel, a néphagyománnyal, a földrajzzal és a művészetekkel kapcsolatos ismereteit. A százalékos megoszlásukat évfolyamonként írja elő: 1. osztály 30% kultúra, 20% irodalom, 50% nyelvi készség, 2–4. osztály 20% kultúra, 30% irodalom, 50% nyelvi készség, 5–8. osztály 20% kultúra, 20% irodalom, 60% nyelvi készség. A tanároknak 10% eltérést engedélyez. A tanterv osztályonkénti és készségcsoportok szerinti bontásban határozza meg a nevelési-oktatási eredménycélokat, ezeknek a céloknak a kidolgozását és az év végi közepes szint eléréséhez szükséges követelményeket. Javaslatokat tesz a teljesítéshez és a megvalósításhoz. Az eredménycélok a tanulók életkorának figyelembevételével fokozatosan és kumulatíván épülnek egymásra.

A tanterv *A magyar nyelv és kultúra tantárgy tanítása és tanulása* című fejezetben a tanító és a tanár szerepét meghatározó fontosságúnak értékeli. A tanárnak ösztönző és kellemes hangulatot kell teremtenie, a tanuló kognitív és affektív fejlettségi szintjéhez igazodó tanítási tevékenységet kell választania, és tekintettel kell lennie a csoporton belüli egyéni különbségekre. A tanterv kiemelkedő érdeme, hogy a tanuló nyelvjárásbeli nyelvhasználatának additív szemléletét várja el. Az oktatás teljes folyamatában nagy feladatok elé állítja a tanárt. Nemcsak az identitásőrzésben tulajdonít neki kulcsszerepet, de a tananyagok és a források használatában is teljes önállóságot vár el: „A tanár a tervezett tevékenységeknek megfelelő tananyagot választ, illetve dolgoz ki a pedagógiai célok megvalósítása érdekében” (8). A javasolt tartalmak egyikére sem ad konkrét példát, anyagokat, a tanár szabadon választhat szövegeket minden készségterülethez. A tanár feladatának tekinti, hogy a tantervben előírtakat a tanulási-tanítási környezethez igazítva, a konkrét oktatási anyagokat önállóan kiválasztva és elkészítve segítse a diákokat.

Siklósi Beáta *Anyanyelvápolás – kisebbségi oktatási modell Horvátországban* című tanulmányában (2018) saját tanítási tapasztalatai alapján számol be a C modell tanítása során jelentkező kihívásokról. Munkájának megírásakor még nem volt hivatalos tanterv, egy nem hivatalos változathoz igazodtak a tanárok. A nem hivatalos tanterv Siklósi szerint csak azoknál a tanulócsoporthoz volt alkalmazható, amelyekben a gyermekek magyar nyelvtudás birtokában kezdték meg az első osztályt. Az alaptanterv azóta már megjelent, 2020-ban vált hivatalossá. A hivatalossá válása óta eltelt öt év lehetővé teszi a tanterv gyakorlati megvalósíthatóságának a vizsgálatát, a tanárok tanítási tapasztalatainak a felmérését. A tantárgyat tanítók körében végzett kutatás eredményei lehetőséget adnak a diákcsoportok nyelvi és életkori összetételének és a tantervben megfogalmazottaknak az összehasonlítására. A tantervek fejlesztéséhez hozzájárulhatnak az empirikus kutatások eredményei. A dolgozat következő részében bemutatott kérdőíves vizsgálat célja a C modellben tanító tanárok tapasztalatainak a felmérése volt.

A magyar nyelv és kultúra tantárgy tanításának a kérdőíves kutatása

A kutatás vizsgálja a magyar nyelv és kultúra tantárgyat tanuló diákcsoportok nyelvi szintjét és életkorát, a tantárgy óraszámát és órarendi elhelyezkedését, az alaptanterv célkitűzéseinek a megvalósíthatóságát, a tanterv által az eredménycélok teljesítéséhez javasolt oktatási-nevelési tartalmak gyakorlati jelenlétét, a használt tankönyveket, tananyagokat – mindezt a tanárok tapasztalataira támaszkodva.

Módszer, anyag, adatközlők

Az online kitölthető kétnyelvű kérdőív 35 iskola központi e-mail-címére ment ki az iskolák felé azzal a kéréssel, hogy a levelet továbbítsák a magyar nyelv és kultúra tantárgyat oktató kollégáknak. (Az objektivitás érdekében a szerző iskolája nem vett részt a vizsgálatban.) A kérdőívet 11 tanár töltötte ki, akik összesen 21 iskolában tanították a 2024/2025-ös tanévben vagy korábbi tanévekben a magyar nyelv és kultúra tantárgyat. A kérdőív három egységre osztható. Az első rész a tanulók magyartudásának a szintjét, a tanulócsoporthoz

életkorát, a tantárgy éves óraszámát és órarendi helyét vizsgálta. A kérdések célja az volt, hogy felmérje a tanulók nyelvtudását, a tanulócsoporthoz tartozó életkori összetételét és a tantárgy helyét az iskolákban. A második rész az alaptanterv célkitűzéseinek megvalósíthatóságát vizsgálta. A tanároknak a tanterv *A tanulás és tanítás oktatási-nevelési céljai* című fejezetében megfogalmazott hét célkitűzés megvalósíthatóságát kellett minősíteniük. A harmadik rész arra a kérdésre kereste a választ, hogy a témakörök eredménycéljainak a megvalósításához javasolt tartalmakat a tanárok beépítik-e a tanítási folyamatba, és milyen tankönyveket, oktatási segédanyagokat használnak az oktatási-nevelési célok eléréséhez.

A kérdőíves vizsgálat során a következő nehézségek merültek fel: a tantárgyat tanítók névsora és elérhetősége adatvédelmi okokból nem hozzáférhető, így teljes létszámuk ismeretlen. Az adatgyűjtés során ezért az iskolák központi elérhetőségére kellett hagyatkozni. További nehézség volt, hogy a nemzetiségieltekkel végzett vizsgálatok során, amennyiben a vizsgálatot végző személy nem a kisebbség tagja, gyakran tekintenek rá az identitásukat megkérdőjelező személyként. Ezért a kitöltési hajlandóság növelése érdekében a kérdőívek kitöltésekor nemcsak a tanárok anonimitását, hanem az iskolákét is biztosítani kellett.

A kutatás eredményei

A tanulócsoporthoz tartozó jellemzői és a tantárgy helyzete

Az 1. kérdés a csoportban tanulók átlagos magyaryelv-tudási szintjének a meghatározását kérte a KER-skála alapján. A tanulók nyelvtudásának szintjét egy válaszadó jelölte anyanyelvinek, egy A1-es szintűnek és kilenc eltérő tudásszintet jelölt meg.

A 2. kérdés a következő volt: *Kérem, jelölje be, hogy a csoportban általában mi jellemző a tanulókra: nagyon jellemző, jellemző vagy nem jellemző a csoport tanulóira:*

- A tanuló anyanyelve magyar.
- A tanuló családjában jelen van a magyar nyelv.
- A tanuló magyaryelv-tudását az iskolában szerezte.
- A tanuló szívesen használja a magyar nyelvet.
- A tanuló motivált a magyar nyelv és kultúra órákon.

Az egyik tanár csoportjaira nagyon jellemző az, hogy magyar anyanyelvű tanulók alkotják, két tanár tanít jellemzően magyar anyanyelvűeket, nyolc válaszadó csoportjaiban pedig nem jellemzőek a magyar anyanyelvű diákok. A válaszok alapján a magyar nyelv és kultúra választható tantárgyra beiratkozott diákok többsége tehát nem magyar anyanyelvű. A magyar nyelv családi jelenléte hat esetben jellemző, egy válaszadónál nagyon jellemző, négy tanár tapasztalatai alapján azonban még a családban sincs jelen a magyar nyelv. Az iskolában szerzett nyelvtudást hat tanár tartotta jellemzőnek, három nagyon jellemzőnek, hét tanár szerint pedig nem jellemző. A magyar nyelv családi jelenlétét és az iskolában szerzett nyelvtudást vizsgáló kérdésekre adott válaszok alapján az oktatásban egyaránt jelen vannak magyar anyanyelvű, származásnyelvi és a magyart idegen nyelvként tanuló diákok is. Két válaszadó csoportjai nem szívesen használják a magyar nyelvet, hét csoportjaira jellemző és két válaszadónál nagyon jellemző, hogy a tanulók szívesen használják a magyar nyelvet. A tanulók jellemzően motiváltak az órákon hat tanárnál, öt pedig nagyon jellemzőnek tartja. A motivációval kapcsolatos kérdésre adott válaszokból látható, hogy a diákok a tanórákon motiváltak, és ez hozzájárul a tanítási-tanulási folyamat hatékonyságához, a tanulás sikerességéhez.

A 3. kérdés: *Kérem, jelölje be, mely állítások jellemzőek a csoport tanulóira. Igaz-hamis:*

- A csoport tanulóinak nyelvi szintje homogén.
- A csoport tanulóinak nyelvi szintje heterogén.

- A csoport tanulóinak életkora közel azonos (1-2 év különbség).
- A csoport tanulóinak életkora eltérő (3 vagy több év különbség).

A válaszok beszélgetések: egy kolléga dolgozik közel azonos nyelvi szintű csoportokkal, míg a fennmaradó tíz tanár csoportjait eltérő nyelvi szinten lévő tanulók alkotják. Közel azonos életkorú diákok alkotják nyolc tanár csoportjait, négy tanárét pedig három vagy több év korkülönbségű tanulók.

4. kérdésként a tanároknak módjuk volt leírni tapasztalataikat a tanulók magyartudásáról. (Nem volt kötelező a válaszadás.) Hét fő válaszolt a kérdésre. Egyik tanár arról számolt be, hogy jellemzően a magyar családokból származó tanulók sem beszélnek a magyar nyelvet, még akkor sem, ha az egyik vagy mindkét szülő beszél a magyart. Azokban az esetekben, amikor a tanuló beszél magyarul, akkor is könnyebb kifejeznie magát horvát nyelven. Egy másik tanár csoportjában vegyesen vannak diákok az otthon magyar nyelvet használó tanulóktól a kezdő szintű diákokig, akiknek még a környezetükben sincs jelen a magyar nyelv. A horvát anyanyelvű tanulók számára az írás okoz gondot egy válaszadó szerint. Volt, aki a kisebbségi anyanyelvűek jellemzőiről írt: hiányos szókincs, bizonytalan helyesírás, akcentus, a magyar és horvát nyelv szavainak a keveredése.

Az 5. kérdésben a válaszadóknak meg kellett határozniuk, hogy a tanulók milyen életkori bontásban alkotnak csoportokat. Mivel egy tanár gyakran több iskolában is tanít, ennél a kérdésnél egy válaszadónál több csoportforma is előfordult. Négyeszer szerepelt, hogy minden osztály külön tanul. Kilenc válasz az alsó és a felső tagozat szerinti megosztási formát említi. Két esetben az 1. osztálytól a 8. osztályig együtt tanulnak a diákok.

6. kérdés: *Milyen éves óraszámokban szerepel a magyar nyelv és kultúra tantárgy az órarendben?* Minden válaszadó az évi 70 óra (heti 2 tanóra) lehetőséget jelölte, ez a tantervben szereplő óraszámhoz képest 35 tanórával kevesebb.

A 7. kérdés a tantárgy órarendi elhelyezkedésének megadását kérte rövid szöveges válaszban. A magyar nyelv és kultúra tantárgyat négy tanár az órarend utolsó óráiban, kettő az első és az utolsó órákban, három pedig 0.-ban vagy az utolsó órákban tanítja. Egy fő válasza a „két műszak között” volt. Horvátországban azok az iskolák, amelyek tanteremhiánnyal (vagy tanárhiánnyal) küzdenek, délelőtti és délutáni tanítási rendben működnek. Egy tanár vasárnap tartja az óráit.

A 8. kérdésben 3 lehetőség közül kellett választaniuk. *Tanítási tapasztalatai alapján:*

- Minden tanuló 8 évig jár a magyar nyelv és kultúra órára.
- A tanulók többsége az általános iskola teljes időtartama alatt jár az órára.
- A tanulók többsége nem jár az általános iskola teljes időtartama alatt az órára.

Egy válaszadó tapasztalatai azt mutatják, hogy az általános iskola 8. osztálya alatt végig járnak a tanulók az órára, hat válaszadó szerint a többség végig jár az órákra, négy szerint pedig a többség nem.

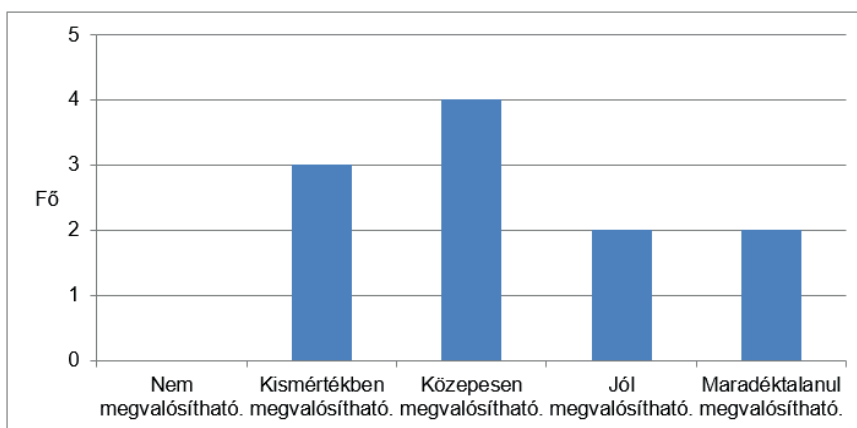
A 9. kérdés az óráról való kiiratkozás okait kereste. Nem volt kötelező a válaszadás, de mind a 11 fő válaszolt, egy válasz nem volt értékelhető („különböző” – és nem részletezte). A válaszok jól körülhatárolható kategóriákba sorolhatók: a motiváció csökkenése, a tantárgy órarendi helye, a tantárgy nehézsége, a diákok túlterheltsége és a tanár személye. A tantárgyról való kiiratkozás okának hárman a motivációt jelölték meg – csökken az érdeklődés, a tanuló úgy látja, hogy nem fogja hasznát venni a tanultaknak. Három esetben a tantárgy órarendbeli helyét látták gondnak. A tárgy nehézsége is megjelent, szintén háromszor, ebből az egyik válaszadó kiegészítette azzal, hogy az utolsó órákban nehéz a tantárgy oktatása. A tanulók túlterheltsége, a felsőbb osztályokban a tantárgyak számának megnövekedése két esetben jelent meg. Egy válaszadó egyedül a költözést adta meg oknak, egy tanár pedig – más okok mellett – a lustaságot is megjelölte. Egy válaszadó a tanár személyét, követelményeit és értékelését látta fontosnak ebben a kérdésben.

A tanulás és a tanítás oktatási-nevelési céljainak a megvalósíthatósága

A kérdőív következő nagy egységében az alaptanterv *A tanulás és tanítás oktatási-nevelési céljai* című fejezetében megfogalmazott hét célkitűzés megvalósíthatóságát kellett minősíteniük a tanároknak 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 az egyáltalán nem megvalósítható, az 5 pedig a teljes mértékben megvalósítható minősítést jelentette. Az alábbiakban előbb a célok olvashatók, majd az értékelések. A minősítések a következőképpen értelmezhetők: 1 – nem megvalósítható, 2 – kismértékben megvalósítható, 3 – közepesen megvalósítható, 4 – jól megvalósítható, 5 – maradéktalanul megvalósítható.

(1) A magyar nyelv önálló és helyes írásbeli és szóbeli használata különböző élethelyzetekben

Két-két fő jól és maradéktalanul megvalósíthatónak, négy fő közepesen és három fő kismértékben megvalósíthatónak értékelte a célt, ezzel a horvátországi általános iskolákban 3,27-os a megvalósíthatóság számtani átlaga (1. ábra).

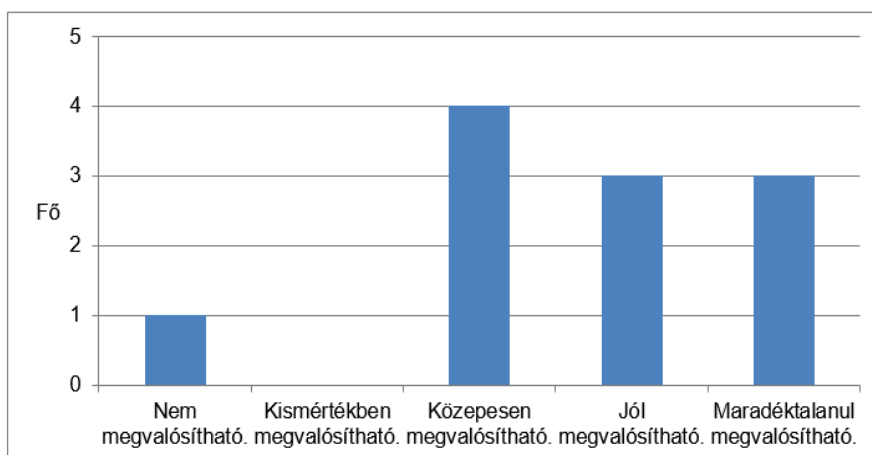

1. ábra

A magyar nyelv önálló és helyes írásbeli és szóbeli használata különböző élethelyzetekben tantervi cél megvalósíthatósági minősítéseinek a megoszlása

(2) A horvátországi és magyarországi nyelvhasználati különbségek felismerése

A tanárok értékelései alapján a horvátországi és a magyarországi nyelvhasználati különbségek felismerése 3,64-os átlagú (2. ábra). Egy tanár nem megvalósíthatónak, négy közepesen és három-három jól, illetve maradéktalanul megvalósíthatónak ítélte ezt a célt.

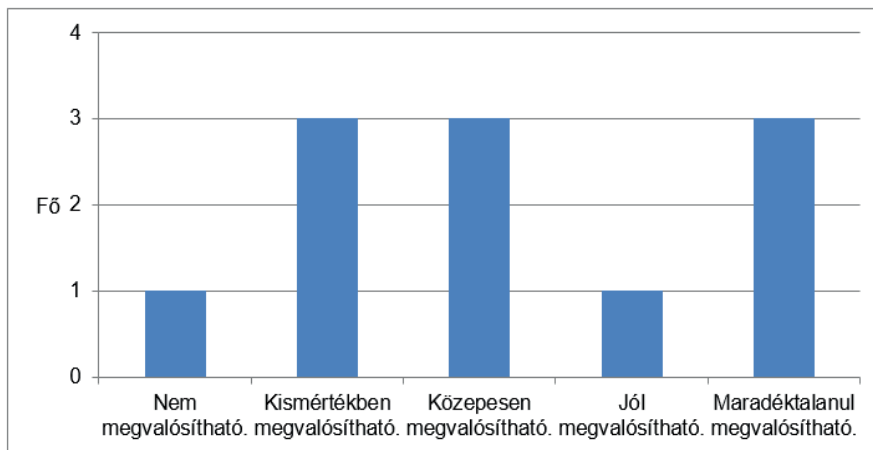

2. ábra

A horvátországi és a magyarországi nyelvhasználati különbségek felismerése tantervi cél megvalósíthatósági minősítéseinek a megoszlása

(3) A megfelelő nyelvi környezetben a megfelelő nyelvhasználat alkalmazása

Három tanár maradéktalanul, egy jól, három közepesen és három kismértékben tartja megvalósíthatónak, illetve egy fő szerint nem megvalósítható a nyelvi környezethez illő nyelvhasználat alkalmazása, ez 3,18-as átlag az országban, vagyis általánosságban közepesen megvalósítható a cél (3. ábra).

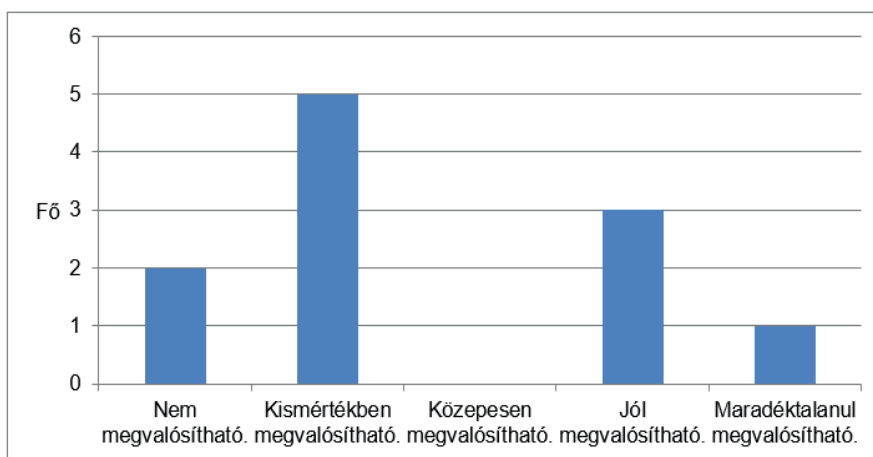

3. ábra

A megfelelő nyelvi környezetben a megfelelő nyelvhasználat alkalmazása tantervi cél megvalósíthatósági minősítéseinek a megoszlása

(4) A magyar nyelvű irodalmi és köznyelvi szövegek megismerése

Annak megvalósíthatósága, hogy a tanulók mennyire ismernek meg magyar nyelvű szövegeket, 2,8-es átlagú. Két válaszadó nem megvalósíthatónak, öt kismértékben, három jól, illetve egy maradéktalanul megvalósíthatónak ítélte ezt a célt (4. ábra).

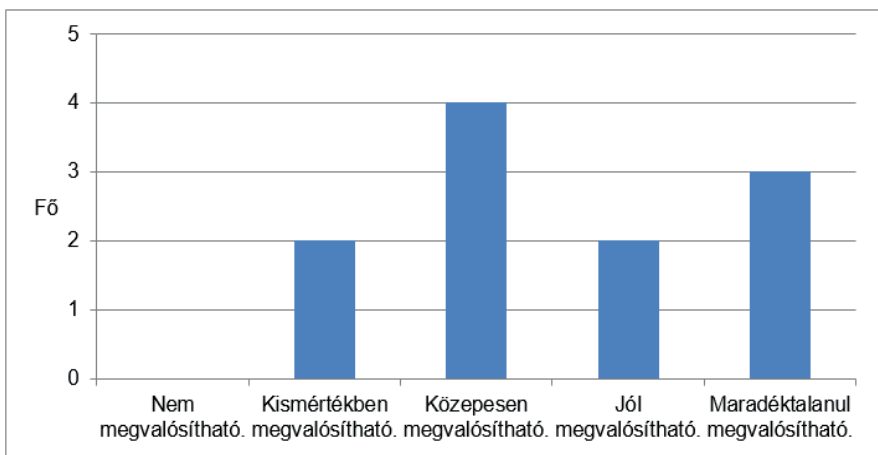

4. ábra

A magyar nyelvű irodalmi és köznyelvi szövegek megismerése tantervi cél megvalósíthatósági minősítéseinek a megoszlása

(5) A magyar nyelvterület történelmi és kulturális nevezetességeinek, valamint földrajzi, társadalmi és gazdasági jellemzőinek megismerése

Három tanár minősítése szerint maradéktalanul, kettő szerint jól, négy szerint közepesen és kettő szerint kismértékben megvalósítható ez a több ismereti területet felölelő kategória, ez 3,55-os átlagot eredményez (5. ábra).

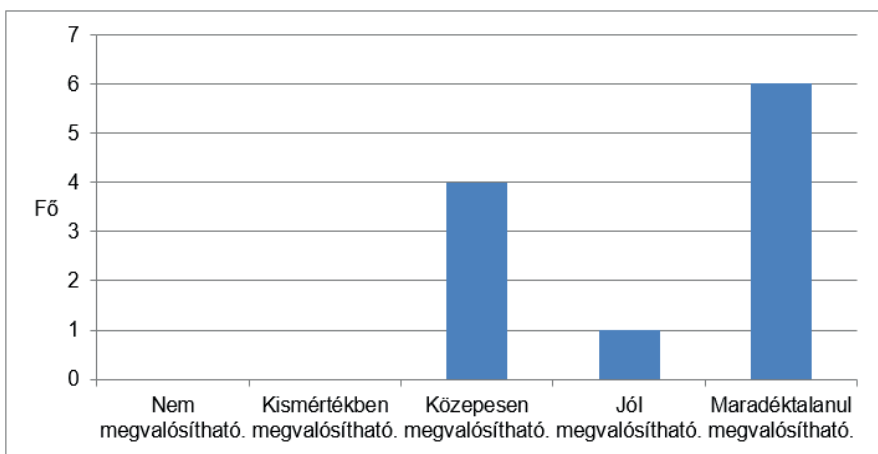

5. ábra

A magyar nyelvterület történelmi és kulturális nevezetességeinek, valamint földrajzi, társadalmi és gazdasági jellemzőinek a megismerése tantervi cél megvalósíthatósági minősítéseinek a megoszlása

(6) A kulturális sokféleség iránti pozitív viszony kialakítása, más népek és nemzetek kulturális értékeinek befogadása és tisztelete iránti nyitottság erősítése, valamint a másság elfogadása

A pozitív attitűd kialakítása hat maradéktalanul, egy jól és négy közepes minősítést kapott, ennek átlaga 4,18. Vagyis jól megvalósítható a cél a tanítás során (6. ábra).

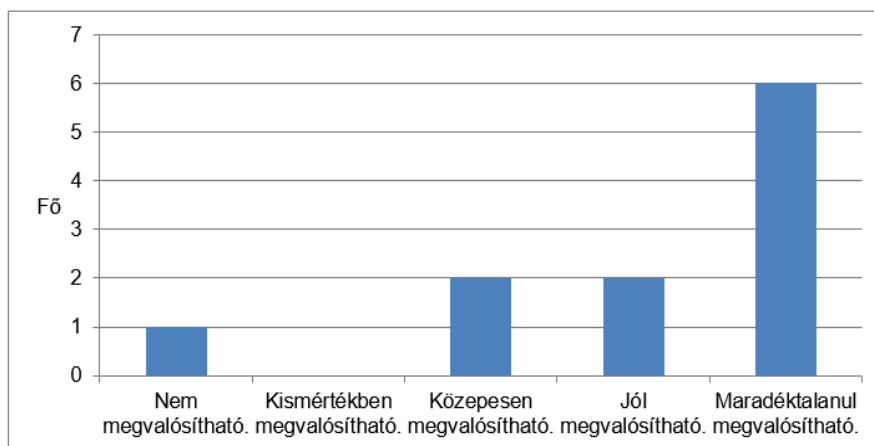

6. ábra

A kulturális sokféleség iránti pozitív viszony kialakítása, más népek és nemzetek kulturális értékeinek befogadása és tisztelete iránti nyitottság erősítése, valamint a másság elfogadása tantervi cél megvalósíthatósági minősítéseinek a megoszlása

(7) A nemzeti identitás erősítése, megőrzése

Az utolsó elem a tanterv szerint a horvátországi magyar kisebbség számára a tantárgy egyik fő célja. Hat tanár maradéktalanul, kettő-kettő jól és közepesen, egy nem megvalósíthatónak ítélte. A minősítések alapján a megvalósíthatóság átlaga 4,64 (7. ábra).

7. ábra

A nemzeti identitás erősítése, megőrzése tantervi cél megvalósíthatósági minősítéseinek a megoszlása

A javasolt tartalmak, tananyagok, tankönyvek használata

A kérdőív utolsó egysége az alaptanterv három témaköréhez javasolt tartalmak használatát, valamint a tanárok által használt tananyagokat, tankönyveket vizsgálta.

11. kérdés: *Az óráin alkalmazza-e a következőket: ének, tánc, zene, színjátszás/dramatizálás, mesemondás, népi játékok, szerepjáték, rajzolás?* A 11 válaszadó mindegyike alkalmazza óráin az éneket, a zenét és a rajzolást. Kilenc fő a mesemondást, nyolc a szerepjátékot, hét a színjátszást és hat a táncot és a népi játékokat is bevonja az oktatásba. Témakörönként három külön kérdésben válaszolhattak arra, hogy milyen tankönyveket, tananyagokat, oktatási segédanyagokat használnak az adott témakör eredménycéljainak az eléréséhez.

12–14. kérdés: *Milyen tankönyveket, tananyagokat, oktatási segédanyagokat használ a nyelvi készségek / irodalom / kultúra témakör eredménycéljainak az eléréséhez?* A tanárok egy kivétellel azonos tankönyveket és tananyagokat használnak a három terület ismeretanyagainak a tanításához. Ez tükrözi a tanterv azon elvét, hogy a témakörök a tantárgy oszthatatlan egységét képezik. A tankönyvek között egyaránt szerepelnek a magyar mint idegen nyelv oktatásához készült kiadványok és az anyanyelvi tanulókat célzó anyagok. Nincs olyan tankönyv vagy segédanyag, amely mind a 11 tanárnál megjelenik. Egy válaszadó jelölte meg a tankönyvlistán szereplő *Heureka 1, 2* tankönyveket, mást pedig nem. Hárman saját anyagokat készítenek, internetes anyagokat és vegyes forrásokat szerkesztenek és használnak – de nem jelölték meg a felhasznált anyagok forrásait. Egy tanár „korábbi tankönyveket”, egy másik tanár pedig magyarországi tankönyveket használ, de nem adták meg a kiadványok címét. Öt válaszadó egyszerre több tankönyvet, oktatási segédanyagot is használ. A gyerekeknek készült magyar mint idegen nyelvi anyagok közül mind az öten felhasználják a *Kiliki a Földön* című tankönyvet, hárman közülük a *MidKid* internetes oldalt is. Felnőtteknek készült tankönyveket is alkalmaznak, a *MagyarOk*-at hárman, a *Lépésenként magyarul*, és a *Halló, itt Magyarország*ot egy-egy tanár. Az anyanyelvi anyagok közül egyszer szerepel a *Betűbirodalom* és a *Hétszínvilág* olvasókönyv, kétszer az *Anyanyelvápolás*. Az utóbbi címen több tankönyv is forgalomban van, a válaszadók nem pontosították, hogy melyiket használják. A tanárok szöveges válaszaikban is hangot adtak annak, hogy a megfelelő tankönyvek hiánya nehezíti a munkájukat.

15. kérdés: *Az irodalom témakör tanítása során az alábbi műfajok közül jelölje be, amelyeket használ az óráin: népmese; állatmese; mondóka; gyerekdal; kiszámoló; közmondás, szólás; legenda, monda; rövidfilmek; internetes tartalmak; egyéb!* Állatmeséket, gyerekdalokat és internetes tartalmakat mind a 11 tanár alkalmaz

az óráin. A rövidfilmet tíz tanár, a népmeséket, mondókákat, kiszámolókat hét tanár, a legendákat és mondákat öt, a szólásokat és közmondásokat négy tanár vonja be az oktatásba.

16. kérdés: *A kultúra témakör tanítása során az alábbi ismeretek közül melyeket integrálja az óráiba: történelem, néphagyomány, földrajz, művészeti ismeretek, egyéb?* A történelmi ismereteket minden válaszadó integrálja az óráiba, a néphagyományokat tíz, a földrajzot pedig hét tanár építi be. Legkevesebb a művészeti ismeretek szerepelnek a tanítási folyamatban, négy tanár integrálja a munkájába őket.

A magyar nyelv és kultúra tantárgy oktatásának tapasztalatai

A kérdőív záró része a tapasztalataik, javaslataik és problémáik leírását kérte a magyar nyelv és kultúra tantárgy oktatását illetően. A válaszadást szövegesen tehették meg. (Nem volt kötelező a válaszadás.) Tíz tanár válaszolt a kérdésre, és kivétel nélkül problémákat soroltak fel. Hét válaszadónál jelent meg a tankönyvek hiánya nehézségként, egyikük pontosan azt emelte ki, hogy a tantervben ajánlott témákhoz nem létezik tankönyv és munkafüzet. A tanítási körülményeket felmérő tanár a következőképpen írt a tankönyvekről: „A tanár munkáját könnyítené az osztályonkénti, megfelelő tartalmú munkáltató tankönyv, de ez a különböző tudásszint miatt (még ugyanolyan korosztály esetében is) szinte csak utópia.” Az egyik tanár a heterogén csoportokban használható tananyagok hiánya mellett problémaként jelölte meg a tantárgy helyét az órarendben (legutolsó órák) és a diákok motivátlanságát. A megfelelő tankönyvek mellett az egyik tanár a magyar szülők szerepének a tudatosítását hiányolta, illetve nagyobb óraszámot tart szükségesnek. Egy másik válaszadó a mostoha körülményekről számolt be, a tantárgyat nem támogatja az iskola: „Minden másolópapírért könyörögnöm kell, pedig magam készítem az anyagaimat.” Egy ideig tantermet sem kapott, a folyosón tartottak órát. A várostól és a kisebbségi egyesületektől sem kap segítséget. Az órarend „katasztrófális”, eltántorítja a diákokat. „Én is demotivált vagyok a munkára, pont úgy, mint a diákjaim.” A következő tanárnál is megjelent a tanulók érdektelensége, amelyet a felső évfolyamokon tart jellemzőbbnek. Ám nem minden tanár számolt be motivátlanságról, ketten éppen ellenkezőleg, a diákokat érdeklődőnek, lelkesnek írták le. Végül a csoportok heterogén összetétele is gazdagítja a gondok sorát.

A kutatási eredmények elemzése és következtetések

A tanulók anyanyelvét, nyelvtudását és a csoportok nyelvtudás szerinti összetételét vizsgáló kérdések eredményei azt mutatják, hogy a tanterv megfelelően határozta meg a magyar nyelv és kultúra tantárgy tanulócsoportjainak heterogén voltát. A nyelvi jellemzők alapján mégis elkülöníthető három csoport. Az első kategóriát alkotják az anyanyelvi, a 11 válaszadó közül csak egy dolgozik olyan gyerekekkel, akiknek tudásszintjét anyanyelvinek tartja. Az ilyen tanulócsoportok jellemzően a városokban alakulnak, ahol a magyarországi szülők munkavállalás vagy egyéb okok miatt költöznek Horvátországba. A második kategóriát a kisebbségi anyanyelvi tanulók alkotják (két tanár csoportjai), ezeknél a csoportoknál a magyar nyelv jelenléte a családban is jellemző. A harmadik kategóriába sorolhatók a magyart idegen nyelvként tanulók. A többségi nemzet tagjai is jelentkeznek a tantárgyra, de ebbe a kategóriába kerülnek azok a magyar nemzetiségű tanulók is, akik nyelvi kompetenciáik miatt már idegen nyelvi módszerekkel taníthatók. A harmadik kategória tagjai a 8. ábrán azok a tanulók is, akiknek a családjukban még jelen van a magyar nyelv, de a magyart már nem beszélik anyanyelvként. Így összesen nyolc tanár tanítja a magyar nyelvet idegen nyelvként. Az eredmények alapján tehát három különböző módszertan igénylő kategória van jelen az oktatásban, gyakran az utóbbi két kategória egy tanulócsoportban.

Az életkori heterogenitásra adott válaszok alapján a tanulócsoportok kialakításának a vezérelve az alsó és felső tagozat elválasztása, öt iskolában tanulhat külön minden osztály. A tanári tapasztalatok alapján az életkori bontás nem hangsúlyos probléma.

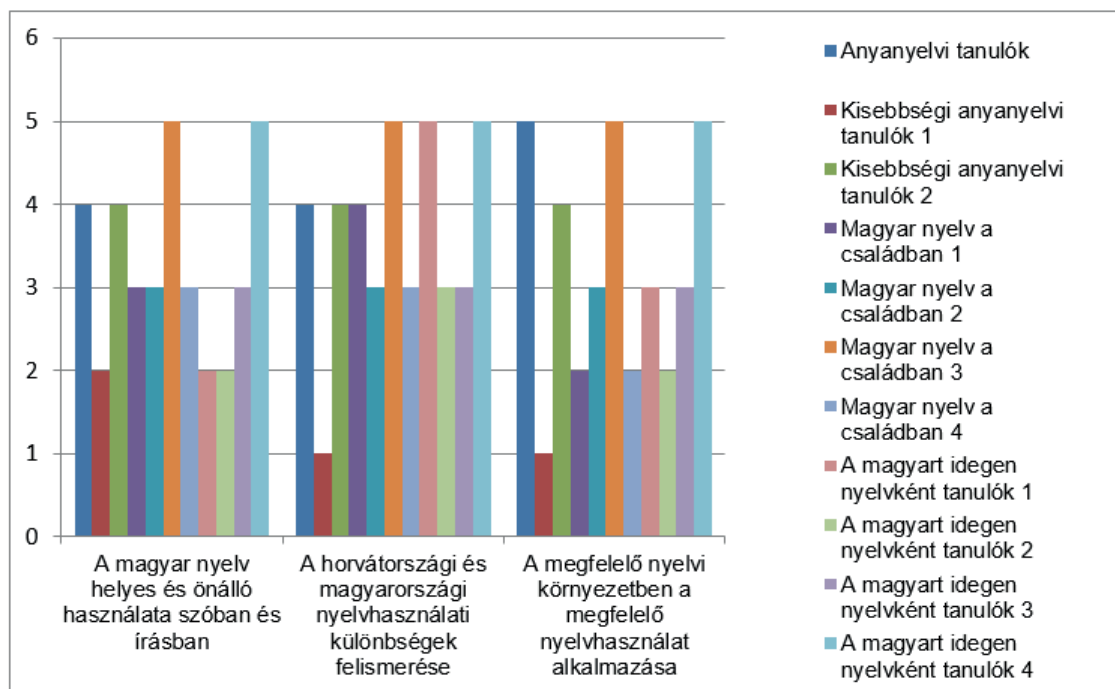
Az óraszám kérdésében az eredmények azt mutatják, hogy az iskolák nem biztosítják a tanterv által számolt évi 105 tanórát. A kisebb óraszám is hozzájárul ahhoz, hogy a tantervi követelmények ne valósuljanak meg teljes mértékben a tanítási-nevelési folyamat során. A magyar nyelv és kultúra választható tantárgy, ezért az iskolák az órarend legelejére (olykor a 0. órába) vagy a legvégére helyezik. Ez a tanárok tapasztalatai alapján nagyban hozzájárul a motiváció csökkenéséhez, a túlterheltség mellett oka az óráról való kiiratkozásnak, illetve a tantárgy nehézségének a megítélését is növeli. Minden tanár minden tanulócsoportját a motivált tanórai részvétel jellemzi, a felsőbb tagozatosokra jellemző, hogy elveszítik az érdeklődést.

A javasolt tartalmak alkalmazását illetően a nyelvi készség és irodalom területén vizsgált tartalmak mindegyikét beépítik a tanórákba, de nem mindenki minden elemet. Az ének, a zene és a rajzolás minden tanár eszköze, a mesemondás és a szerepjáték is teret kap, viszont a színjátszást a válaszadók 63,6%-a, a táncot és népi játékokat pedig 54,5%-uk alkalmazza csak az óráin. Az irodalom területén az állatmesék, a gyerekdalok és az internetes tartalmak minden tanár eszköztárának a részei, csak egy fő nem használ rövidfilmeket. A tanterv nem ad javaslatot konkrét művek, írók, költők órai feldolgozására. A javasolt műfajok jól illeszkednek az életkori jellemzőkhöz, pedagógiailag jól átgondolt menetet követnek – a nyelvtanulás részeként. A magyar nyelv irodalmi örökségének megismerése azonban nyelvi akadályokba ütközik. Az eredmények alapján a tanárok alkalmazzák a tanterv által javasolt tartalmakat a tanítási folyamatban.

A tantárgy tételesen megfogalmazott hét céljának megvalósíthatóságát vizsgáló kérdések eredményei azt mutatják, hogy a horvátországi iskolákban egyik cél sem valósul meg maradéktalanul. Az átlagok az ország különböző területein működő tanulócsoportokban mutatják a célok megvalósíthatóságát. Az első három cél a nyelvi készségek, a negyedik az irodalom, az ötödik a kultúra témaköreihez kötődik a tantárgy egységei közül, míg az utolsó kettő a tantárgy általános, mindent átfogó célja, ezek megvalósítása az összes ismeretanyagon keresztül történik.

Az átlagok a tantervkészítők számára adhatnak képet az országos megvalósíthatóságról. A legmagasabb értékeket a tantárgy általános céljai érték el (a kulturális sokféleség iránt 83,6%-ban sikerül pozitív viszonyt kialakítani, a nemzeti identitás erősítése pedig 92,8%-os eredményességgel valósítható meg), míg az irodalmi és a köznyelvi szövegek megismerésének a megvalósíthatósága a legalacsonyabb (56%).

A tanári kérdőív eredményei alapján a nyelvhasználati kérdéseket érintő [(2) és (3)] célok esetében a tanulók a horvátországi és a magyarországi nyelvhasználati különbségeket jobban vagy ugyanolyan jól felismerik, mint amennyire nyelvhasználatuk során képesek megfelelő nyelvhasználattal a nyelvi környezethez alkalmazkodni (8. ábra). A nyelvhasználat magasabb pontszámot ért el, mint a felismerés az egyetlen anyanyelvi, közel azonos nyelvtudású diákokat tanító tanárnál. A 8. ábrán a válaszadó tanárok csoportjai külön jelennek meg aszerint, hogy a csoport anyanyelvi, a tanulók jellemzően anyanyelvi, a tanulók jellemzően nem anyanyelvi, de családjukban jelen van a magyar nyelv, illetve a tanulók jellemzően nem anyanyelvi, és nincs jelen a magyar nyelv a családban.

8. ábra

Az alaptanterv 1–3. céljainak megvalósíthatósága az anyanyelvi, kisebbségi anyanyelvi, nem anyanyelvi, de a családban jelen van a magyar nyelv és a magyar nyelvet idegen nyelvként tanulók csoportjaiban

Jelen kutatás a tanárok tanítási tapasztalatait vizsgálta, az eredmények alapján a tanulók nyelvi vizsgálata is szükséges a nyelvtudás és a célok megvalósítása közti összefüggések feltárásához. A vizsgálat eredményei képet adnak a horvátországi általános iskolákban működő magyar nyelv és kultúra tantárgy tanulócsoportjairól a tanárok szemszögéből. Az oktatási folyamat többi résztvevőjének, az intézményeknek, a tanulóknak a vizsgálata a kutatás későbbi része lesz.

Összegzés

A nyelvtudás különböző szintje, a csoportok életkori összetétele, a tantárgy órarendben elfoglalt helye és az éves óraszám mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a tanterv célkitűzései ne valósuljanak meg teljes mértékben. A pedagógiailag jól átgondolt, széles ismeretanyagot átfogó tanterv a rendkívül változatos tanítási körülmények között közepesen valósítható meg. A megfelelő tankönyvek, munkafüzetek a tanárok munkáját nagyban segítenék. A tantárgyat tanítókra nagy felelősség hárul a nemzeti identitás megőrzésében, feladataikat azonban nem ideális körülmények között kénytelenek végezni. A szakmai közösség együttműködése, a HMPF hathatósabb működése a tanárok közösségének az erősítésében és a szakmai műhelyek létrehozásában javítana a tantárgy oktatásán, a tanulók sikerességén. Ezek segítségével a tanterv célkitűzései nagyobb sikerrel lennének megvalósíthatók.

Irodalom

Ćurković Major Franciska 2002. A horvátországi magyar kisebbség oktatásügye – különös tekintettel a zágrábi szórványságban élő magyarokra. In: Keresztes László – Maticsák Sándor (szerk.) *A magyar nyelv idegenben*. Jyväskyläi Egyetem Hungarológiai Intézete és a Debreceni Egyetem Finnugor Nyelvtudományi Tanszéke. Debrecen–Jyväskylä. 19–28. <https://mek.oszk.hu/12000/12065/12065.pdf> (2025. május 2.)

- Csapó Nándor 2014. A Horvátországi Magyar Pedagógusok Fórumának szerepe a horvátországi magyar oktatásban. In: Gasparics Judit – Ruda Gábor (szerk.) *Drávaszög és Szlavónia. Adalékok a horvátországi magyarok nyelvéhez és kultúrájához*. Muravidék Baráti Kör Kulturális Egyesület. Pilisvörösvár. 85–89. <https://mek.oszk.hu/14400/14495/14495.pdf> (2025. május 2.)
- Molnár Ljubić Mónika 2016. Magyar tannyelvű oktatási intézmények és diáklétszámok. In: Kontra Miklós (szerk.) *A magyar nyelv Horvátországban*. Gondolat Kiadó – Media Hungarica Művelődési és Tájékoztatási Intézet. Budapest–Eszék. 145–148.
- Siklósi Beáta 2018. Anyanyelvápolás – kisebbségi oktatási modell Horvátországban. *Anyanyelv-pedagógia* 2. <https://doi.org/10.21030/anyp.2018.2.8>
- (1) Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2021. Stanovništvo po gradovima/općinama. Tab. 4. https://podaci.dzs.hr/media/td3jvrbu/popis_2021-stanovnistvo_po_gradovima_opcinama.xlsx (2024. szeptember 1.)
- (2) Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. Stanovništvo prema državljanstvu, narodnosti, vjeri i materinskom jeziku. Zagreb, 2013. https://web.dzs.hr/Hrv_Eng_publication/2012/SI-1469.pdf (2024. szeptember 1.)
- (3) Ustavni Zakon o pravima nacionalnih manjina Članak 11. NN 155/2002. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2002_12_155_2532.html (2025. április 20.)
- (4) Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina Članak 3. <https://www.zakon.hr/z/318/zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-na-jeziku-i-pismu-nacionalnih-manjina> (2025. április 20.)
- (5) Kisebbségek jogairól szóló alkotmányerejű törvény végrehajtásának akcióterve 2009. <https://mzom.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/NacionalneManjine/Akcijски%20plan%20za%20provedbu%20Ustavnog%20zakona.pdf> (2024. szeptember 4.)
- (6) A 2023/2024-es tanévben nemzetiségi oktatási nyelvű iskolák listája. https://gov.hr/UserDocsImages/Dokumenti/Popis%20%C5%A1kola%20s%20nastavom%20na%20jeziku%20i%20pismu%20nacionalnih%20manjina%20po%20modelu%20A_2023_2024.pdf (2025. április 1.)
- (7) Horvátországi Magyar Pedagógusok Fóruma. <http://www.hmpf.hr/ez-egy-minta-oldal/> (2025. április 1.)
- (8) A magyar nyelv és kultúra tantárgy alaptanterve a C modell számára. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_07_83_1556.html (2024. szeptember 5.)

Rebeka Tóth

On minority Hungarian education in Croatia: The C model in primary schools

In the Republic of Croatia, national minorities have the right to education and upbringing in their mother tongue. Minority education can operate under three models: A, B, and C. In the C model, Hungarian language and culture is offered as an elective subject in Croatian-language schools. This study presents the curricular background of the C model, its subject-specific objectives, implementation possibilities, and the crucial role and responsibility of teachers. The aim of the questionnaire-based research was to examine teachers' experiences regarding the feasibility of the objectives set out in the core curriculum that came into effect in 2020, as well as to assess the characteristics of students, teaching materials, and lesson organization. The main topics of the research questions were: a) characteristics of student groups and the status of the subject: Hungarian language and culture; b) feasibility of educational and instructional goals (use of Hungarian, understanding Hungarian texts and features of the Hungarian-speaking regions, cultural openness, national identity, use of teaching materials and textbooks, teaching methods); c) experiences of teaching Hungarian language and culture. The data show that student groups consist of learners with varying levels of language proficiency, ranging from those learning Hungarian as a foreign language to native speakers. Among the curriculum objectives, the understanding of literary and colloquial texts proved to be the least successfully implemented. In contrast, the strengthening and preservation of national identity proved to be well achievable. The study examined the situation of the subject: Hungarian language and culture and its student groups in Croatian primary schools from the teachers' perspective. The results may contribute to further research involving other participants in the educational process and to improving the success of the subject and its learners.

Kulcsszók: anyanyelv-pedagógia, kisebbségi oktatás, horvátországi oktatás, alaptanterv, magyar nyelv és kultúra

Keywords: first language pedagogy, minority education, education in Croatia, core curriculum, Hungarian language and culture

Az írás szerzőjéről

Tóth Rebeka

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Magyarország

trebeka.orhalom[kukac]gmail.com

<https://orcid.org/0009-0006-6206-6015>